

Zsuzsanna KACSÓ

Între conflict și economie

Asigurarea bunăstării și siguranței pe viitor



Economic

Zsuzsanna KACSÓ

Între conflict și
economie.

Asigurarea bunăstării și
siguranței pe viitor

Lumen

Iași 2007

Zsuzsanna KACSÓ
Între conflict și economie.
Asigurarea bunăstării și siguranței pe viitor

Editura Lumen este acreditată CNCSIS sub nr 003

Redactor: Morariu Irina Maria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale:
Zsuzsanna KACSÓ
Între conflict și economie.
Asigurarea bunăstării și siguranței pe viitor
Editura Lumen
Bibliografie
Pag. 132
ISBN- 978-973-1703-80-0

Extras din volumul:
Kacso, Z. (2007). Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor. Iasi, Romania: Lumen.

Zsuzsanna KACSÓ

Între conflict și
economie.

Asigurarea bunăstării și
siguranței pe viitor

Lumen

Iasi 2007

Extras din volumul:

Kacso, Z. (2007). Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor. Iasi, Romania: Lumen.

Pagina lasata
intentionat goala

Extras din volumul:
Kacso, Z. (2007). Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe
viitor. Iasi, Romania: Lumen.

Cuprins:

PARTEA I. Planificarea viitorului: construire de scenarii - mecanism de angajare în situații de conflict - .. 7

Introducere.....	9
1. Angajarea constructivă în conflicte - de la prevenire spre transformare-.....	12
<i>1.1. Conflict – definiție de la general la particular.....</i>	<i>12</i>
<i>1.2. Metode de intervenție în situații de conflict</i>	<i>17</i>
2. Planificarea viitorului – procesul de construire de scenarii	24
<i>2.1. Ce? – o privire de ansamblu asupra planificării viitorului.....</i>	<i>24</i>
<i>2.2. Câte? – tipuri de scenarii dezvoltabile în cadrul planificării viitorului</i>	<i>29</i>
<i>2.3. Cum? - procesul de construire a scenariilor.....</i>	<i>33</i>
3. Africa de Sud – deschizător de drumuri - Scenariile Mont Fleur -.....	45
<i>3.1. Scenariile Mont Fleur – un context istoric.....</i>	<i>45</i>
<i>3.2. Scenariile Mont Fleur – construirea scenariilor în practică.....</i>	<i>51</i>
Concluzii	63
Bibliografie	69

Extras din volumul:

Kacso, Z. (2007). Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor. Iasi, Romania: Lumen.

PARTEA a II a. Economic Security in the European Way.....	73
Introduction	75
1. From economic welfare to economic security	77
<i>1.1. A historical overview.....</i>	<i>77</i>
<i>1.2. Interactions between national and economic security</i>	<i>82</i>
<i>1.3. Global strategic resources</i>	<i>88</i>
<i>1.4. Instruments of the economic security</i>	<i>92</i>
2. The European Union's Common Trade Policy - a way to assure economic security on supranational level-..	97
<i>2.1. Economic security on supranational level: between Free Trade Area and Economic & Monetary Union</i>	<i>97</i>
<i>2.2. Trade protection instruments: an internal method of ensuring economic security.....</i>	<i>107</i>
<i>2.3. The Political Process of the Trade Policy.....</i>	<i>118</i>
2.3.1. Competences: who does what and how?.....	118
2.3.2. Decision making in the EU: defined roles, established procedures	121
Conclusions.....	124
References.....	127

Extras diğ volumul:

Kacso, Z. (2007). Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor. Iasi, Romania: Lumen.

PARTEA I

**Planificarea viitorului:
construire de scenarii
- mecanism de angajare în situații
de conflict -**

Pagina lasata
intentionat goala

Extras din volumul:
Kacso, Z. (2007). Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe
viitor. Iasi, Romania: Lumen.

Introducere

La momentul actual există nenumărate conflicte și crize pe plan internațional care necesită intervenție. Pentru acestea comunitatea internațională a format nenumărate mecanisme de rezolvare, unele eficiente altele mai puțin, unele care au ca scop încetarea ostilităților prin semnarea unor documente, altele prin adresarea cauzelor de bază ale unui conflict, având ca scop transformarea acestuia din fenomen distructiv într-unul constructiv, în care necesitățile fiecărei părți își găsește răspuns.

Scopul acestei lucrări este de a prezenta una dintre componentele construirii păcii prin transformarea nonviolentă a conflictelor: planificarea viitorului prin construirea de scenarii. Acesta este unul din lungul șir de metode prin care se dorește angajarea constructivă în situații de conflict. Transformarea conflictelor, ca și metodă de activitate este una îndreptată spre viitor, având un obiectiv clar: transcenderea diferențelor dintre părți în așa fel încât posibilitatea izbucnirii unor noi conflicte să fie redusă substanțial, iar nevoile fiecărei părți să fie satisfăcute, prin acceptarea legitimității fiecărei nevoi. Pentru a ajunge la astfel de rezultate analizarea unui conflict începe cu istoria conflictului, cu trecutul și cauzele fenomenului, ajungându-se în prezent, la acțiunile necesare pentru această transformare. Ca procedeu să fie complet, este necesară și adresarea viitorului. Cea mai eficientă modalitate de a previziona viitorul este de a construi scenarii, care vor prefigura unele evenimente, bazate pe dinamica prezentă. Procedeu este unul des folosit în economie și planificarea strategică din cadrul armatei. Domeniul construirii păcii a început folosirea acestei metode destul de recent, astfel că numărul studiilor de caz pe această temă este destul de redusă. La fel și literatura de specialitate.

Pentru ca lucrarea să își atingă scopul, acesta este formată din trei capitole. Primul capitol este unul introductiv în noțiunile teoretice ale managementului conflictelor. Reiterează unele definiții cheie ale acțiunilor întreprinse de actorii internaționali în situații de criză și violență. Modalitățile de acțiune prezentate de acest capitol

Extras din volumul:

Kacso, Z. (2007). *Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor*. Iasi, Romania: Lumen.

sunt cuprinse în Carta Națiunilor Unite. Totodată, acest prim capitol evidențiază și modalitatea de intervenție constructivă în conflict.

Al doilea capitol reprezintă partea practică a lucrării, prezentând în detaliu procesul de construire a scenariilor. După cum am menționat mai înainte, construirea scenariilor este un procedeu recent folosit în construirea păcii, din acest motiv, procesul descris este adaptarea celui folosit de Royal Dutch Shell în planificarea strategică a viitorului. Am ales acest model, pentru că primele construcții de scenarii din domeniul transformării conflictelor au fost bazate pe acest model, folosind ca facilitatori ai procesului profesioniști din domeniul economic. Capitolul prezintă și unele diagrame, care ajută la o mai bună înțelegere a întregului proces de planificare, din moment ce unul din recomandările de bază a construirii scenariilor este folosirea instrumentelor vizuale, precum diagramele, pentru a înțelege mai bine elementele procesului cu care lucrăm.

Dacă primul capitol a oferit cadrul teoretic lucrării, iar al doilea, construind pe acesta, a prezentat concret ce înseamnă, în ce constă construirea scenariilor, capitolul trei este cel care prezintă unul dintre primele și probabil cel mai cunoscut proces de construire a scenariilor: Procesul Mont Fleur din Africa de Sud. Acesta a venit după o experiență mai vastă a țării în planificare strategică pe plan economic. Procesul Mont Fleur a reunit un grup de specialiști din diferite domenii și clase sociale, care au prezentat patru scenarii ale viitorului Africii de Sud. Scopul a fost înțelegerea impactului deciziilor luate de guvernul apartheid și Congresul Național African în acel moment dat asupra viitorului și, ca urmare al acestui proces, formularea deciziilor în așa fel încât rezultatele să fie în beneficiul țării și a întregii populații.

Documentarea pentru această lucrare a fost una dificilă. Numărul redus de lucrări de specialitate pentru domeniul construirii păcii și numărul redus de studii de caz a însemnat o provocare pentru scrierea lucrării. În bibliografia se regăsesc atât surse primare cât și secundare, acestea provenind din baze de date on-line, documente primite de la Consulatul Africii de Sud din România, cărți de specialitate pe managementul conflictelor și transformarea

Extras din volumul:

Kacso, Z. (2007). *Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor*. Iasi, Romania: Lumen.

Planificarea viitorului: construire de scenarii
- *mechanism de angajare în situații de conflict* -

conflictelor, ziare și analize. Prin acest amalgam de surse am încercat să prezint o temă pe cât de interesantă pe atât de importantă pentru planul relațiilor internaționale, din moment ce procedeul poate fi folosit în diferitele planificări ale angajamentului extern ai actorilor internaționali.

1. Angajarea constructivă în conflicte - de la prevenire spre transformare-

1.1. Conflict – definiție de la general la particular

Termenele cele mai folosite în zilele noastre de mass-media, de oameni politici și oameni obișnuiți sunt cele legate de ostilități: conflict, război, criză. Există o gamă largă de definiții pentru acești termeni, care conferă înțeles, coținut fiecărui cuvânt în parte. Analiza unor astfel de definiții este importantă pentru a înțelege modalitatea de intervenție într-o situație de conflict. Modul în care înțelegem un fenomen ne modelează comportamentul față de acesta, influențând gradul de constructivitate ale acțiunilor noastre. Urmărind această logică, este foarte important a înțelege ce este conflictul și ce fel de acțiuni sunt necesare pentru normalizarea situației într-un context conflictual.

Analizând diferitele definiții date de literatura de specialitate pentru termenul „conflict”, elementele comune care se regăsesc în fiecare definiție sunt ostilitatea, părți cu interese și obiective diferite, luptă, violență. Astfel, una dintre definițiile existente în literatura de specialitate prezintă conflictul ca fiind “interacțiune ostilă, care se extinde pe o perioadă lungă de timp, cu izbucniri sporadice de luptă deschisă, care are o fluctuație în frecvență și intensitate.[...] Acestea nu sunt evenimente specifice..., ele sunt procese.”¹ Și întradevăr, imaginile survenite din partea mass-media, care invadează fiecare aspect al vieții cotidiene susțin aceste definiții. Totuși, o definiție a unui fenomen atât de amplu și cu un impact atât de profund asupra vieții oamenilor nu poate fi completă fără punctul de vedere a persoanelor simple, care fie trăiesc în situație de conflict, fie sunt

¹ Michael Brecher, Jonathan Wilkenfeld, *A Study of Crisis*, USA, Michigan Press, 2000, p.3

Extras din volumul:

Kacso, Z. (2007). *Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor*. Iasi, Romania: Lumen.

locuitori ai unor zone pașnice, dar consimt cu oamenii din zone tulburi. Întrebând acești oameni cum văd ei conflictul, pe lângă sintagme cunoscute, precum “conflictul înseamnă inamic, impunerea unui singur punct de vedere, lipsa speranței, durere, lupte, neputință, violență, violență în familie”, regăsim și concepții precum “noi toți avem conflicte, este ceva normal” sau “conflictul poate însemna începutul a ceva constructiv, din care învățăm toți, din care beneficiem toți.”² Acești oameni recunosc un adevăr care nu este prezentat de definițiile literaturii de specialitate: conflictul este un fenomen obișnuit în viața oamenilor, care adresat cu grijă, are potențialul de a crea ceva pozitiv în viața fiecăruia. Este un fenomen invizibil, care neadresat corespunzător, poate degenera în ceea ce este prezentat de mass-media ca fiind conflict, și anume violență. Astfel putem concluda că violența este partea vizibilă a unui conflict, parte care apare dacă conflictul nu a fost adresat la momentul oportun și într-un mod corespunzător.

Conștientizând aceste diferențieri, precum și existența unor viziuni diferite asupra conflictului, întrebarea care este firească să-și caute răspuns este: există o altă modalitate decât folosirea forței pentru a ne angaja în mod constructiv în situații de conflict și cele degenerate în violență. Până a răspunde la o asemenea întrebare, este de dorit o parcurgere succintă a diferitelor tipuri de conflict și violență, pentru a înțelege mai bine în ce măsură este de recomandat folosirea forței armate și a mijloacelor non-violente pentru a adresa situațiile menționate mai sus.

Dacă am diferențiat între conflict și violență, trebuie să efectuăm această diferențiere și pe planul tipurilor de conflict și violență. Prima dată vom parcurge tipurile de conflict violent recunoscute de către literatura de specialitate, ca mai apoi să parcurgem succint tipurile de conflict care stau la baza unor astfel de

² Părerii ale unor participanți la programul internațional de training *Peacebuilding, Conflict Transformation & Post - War Rebuilding, Reconciliation and Resolution – PCTR*, Institutul Român pentru Acțiune, Instruire și Cercetare în Domeniul Păcii (PATRIR), 23-27 noiembrie, 2006

fenomene, și pentru a înțelege mai bine tipurile de intervenție necesară fiecărui conflict.

Citind literatura de specialitate, găsim trei termeni pentru a descrie violența la scară națională și internațională: criză, conflict și război. În cazul crizei, în general, vorbim despre o “situație care amenință obiective de înaltă prioritate a unității de luare a deciziilor, restricționând cantitatea de timp disponibilă pentru oferirea de răspuns, înaintea luării unei decizii, și surprinde membrii unității de luare a deciziilor...”³. Pentru ca o criză să devină una internațională, este nevoie de îndeplinirea a două elemente: schimbarea sau creșterea în intensitate a interacțiunilor distructive dintre două sau mai multe entități, cu probabilitatea de ostilități militare și destabilizarea, prin aceasta, a relațiilor dintre entități și provocarea colapsului structurii unui sistem internațional sau al unui subsistem.⁴ Criza internațională este concentrată, de obicei, în jurul unui singur obiectiv, care poate fi o amenințare la adresa unui regim politic, o dispută teritorială, etc. În comparație cu criza internațională, conflictul internațional poate fi definit ca “interacțiune ostilă, care se extinde pe o perioadă lungă de timp, cu izbucniri sporadice de luptă deschisă, care are o fluctuație în frecvență și intensitate.[...] Acestea nu sunt evenimente specifice..., ele sunt procese.”⁵ Un alt concept legat de cel a crizei este cel al războiului. Definiția dată de Dicționarul de relații internaționale⁶ prezintă războiul ca act de violență directă între doi sau mai mulți actori de tip statali. Cauza acestei violențe este realizarea faptului că urmărirea unor interese, obiective de către diferitele state nu pot fi efectuate doar cu mijloace non-violente.⁷ Ca și răspândire, conflictul alungit este cel mai

³ Michael Brecher, op.cit, p.3

⁴ Ibidem, p.4

⁵ Ibidem, p.5

⁶ Graham Evans, Jeffrey Newnham, *The Penguin Dictionary of International Relations*, Londra, The Penguin Books, 1998, p. 565

⁷ Kacso Zsuzsanna, *Relația NATO-PESC. Confruntare pentru Securitate Colectiva?*, Iași, LUMEN, 2006, p. 14

Extras din volumul:

Kacso, Z. (2007). *Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor*. Iasi, Romania: Lumen.

frecvent, urmat de criză și război. Războiul este întotdeauna rezultatul unei crize, dar nu întotdeauna criza duce la război.⁸

Cele trei fenomene descrise mai sus fac parte din violența directă, resimțită la nivelul populației. Pe lângă acest tip de violență vorbim de violență structurală și violență culturală. Aceste ultime tipuri de violență nu sunt atât de vizibile precum cele din prima categorie, fiind încorporate în structurile naționale politice, economice, sociale. Nici populația nu este atât de conștientă de aceste tipuri de violență, chiar din cauza aceste încorporări în diferitele structuri. Dacă violența structurală este înglobată în structurile sus menționate, violența culturală este ceea ce legitimează toate celelalte tipuri de violență.⁹

Înainte de a trece în revistă modalitățile de a ne angaja într-o situație de conflict sau violență, este bine de a prezenta tipurile de conflict existente la nivelul societății. Precum am explicat cu câteva paragrafe mai sus, acesta ne va face să înțelegem felul de măsură care trebuie luată pentru fiecare tip în parte. Pentru a descrie aceste tipuri de conflicte vom folosi modelul descris de Maire A. Dugan, numit “nested model of conflict”. Conform acestui model vorbim despre trei tipuri de conflict: conflicte pe probleme specifice (*issue specific*), conflicte pe probleme relaționale (*relational*) și conflicte structurale (*structural*). Prima categorie de conflict reprezintă acele conflicte care apar pe baza unor probleme existente și vizibile între părți. Sursa acestor conflicte poate fi dintre cele mai diverse, iar actorii acestor conflicte pot fi foarte variați. Vorbim de fapt despre neînțelegeri între actori. În momentul în care actorii nu pot transcende aceste diferențe și relația dintre ei suferă, vorbim despre apariția conflictului pe probleme relaționale. De multe ori conflictele au surse structurale, așa cum am precizat și mai sus. În acest caz vorbim despre conflictele structurale. Dugan face diferențiere în acest context între conflicte care apar la nivel sub-sistemic, și cele care trec

⁸ Micheal Brecher, Jonathan Wilkenfeld, op. cit., p. 6

⁹ Simon Fisher, Abdi Ibrahim Dekha, Ludin Jawed, *Working with Conflict: Skills and Strategies for Action*, Zed Books and Responding to Conflicts, London, 2004

la nivel structural, ca parte a subsistemului. Acest model nu înseamnă departajarea diferitelor conflicte. Modelul încearcă să prezinte conflictele într-un continuum, evidențiind cum devine conflictul pe probleme specifice unul relațional și mai apoi unul structural.¹⁰ Acest aspect este prezentat de **Figura 1**.

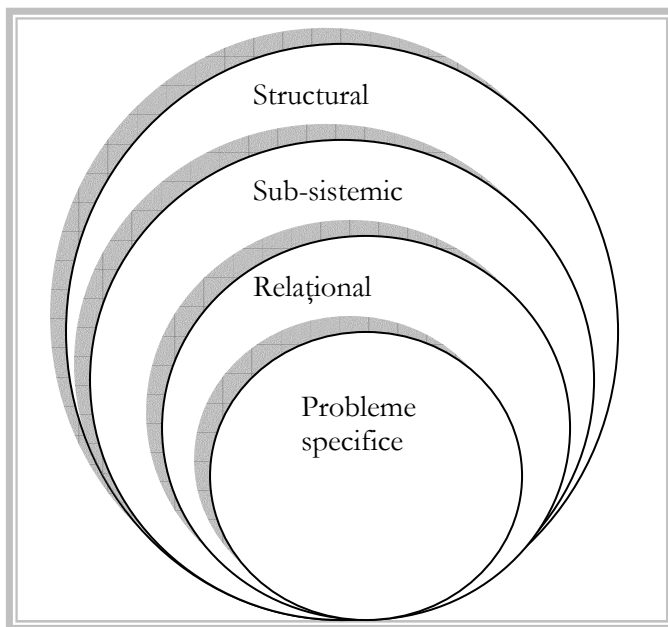


Figura 1 - Sursă: Maire A. Dugan, op.cit.

După identificarea tipurilor de conflicte, subcapitolul următor va urmări diferitele modalități în care ne putem angaja într-o situație de conflict, pentru ca la urmă să concludem cea mai constructivă modalitate.

¹⁰ Maire A. Dugan, "Imagining the Future: A Tool for Conflict Resolution" in Luc Reyhler, Thania Paffenholz (eds.), *Peacebuilding. A Field Guide*, Lynne Rienner Publishers, London, 2001, pp. 365-366

1.2. Metode de intervenție în situații de conflict

Crizele internaționale au reprezentat și reprezintă o amenințare majoră la adresa securității internaționale. Metodele de soluționare ale acestor crize au variat în timp. Dacă până la sfârșitul primului Război Mondial metoda general acceptată de soluționare a diferendelor a fost războiul, după două conflagrații mondiale mentalitatea s-a schimbat, câștigând teren dorința ca statele să-și soluționeze conflictele pe cale pașnică. În acest context, folosirea forței armate ar fi necesară doar când toate celelalte metode ar eșua.

Această dorință a statelor, de a recurge mai degrabă la discuții, medieri și nu la înarmare, a luat formă oficială în diferite tratate, în care s-au stipulat, totodată, și modalitățile prin care se poate ajunge la un acord pe cale pașnică. Cel mai important document în acest sens este Carta Organizației Națiunilor Unite, care a rezervat două capitole întregi descrierii procesului de rezolvare a conflictelor pe cale pașnică. Toate tratatele ulterior semnate au la bază această Cartă.

Conform Cartei, «părțile la orice diferend a cărui prelungire ar putea pune în pericol menținerea păcii și securității internaționale, trebuie să caute să-l rezolve, înainte de toate, prin tratative, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, pe cale judiciară, recurgere la organizații sau acorduri regionale, sau prin alte mijloace pașnice, la alegerea lor.»¹¹ În cazul în care metodele pașnice nu vor da rezultate, se va putea trece la măsuri mai drastice, dar care încă nu necesită intervenție armată. Astfel de acțiuni pot fi: "...întreruperea totală sau parțială a relațiilor economice și a comunicațiilor feroviare, maritime, aeriene, poștale, telegrafice, prin radio și a altor mijloace de comunicație, precum și ruperea relațiilor diplomatice."¹² În cazul în care și aceste măsuri se vor dovedi a fi ineficiente, atunci se poate

¹¹ *Carta Organizației Națiunilor Unite*, San Francisco, 26 iunie 1945, Capitolul VI, art. 33

¹² *Ibidem*, Capitolul VII, art.41

Extras din volumul:

Kacso, Z. (2007). *Intre conflict si economie. Asigurarea bunastarii si sigurantei pe viitor*. Iasi, Romania: Lumen.

Eqpvkpwctgc "ceguvwk" xqnwo "q" rwvg k
volumul de pe

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

ucw "fkp" nkdt tkkng "pqcuvtg" r



ISBN 973-1703-80-2



Conținutul acestui volum nu
reprezintă în mod necesar
punctul de vedere al Editurii
Lumen sau al finanțatorilor

Publicat cu finanțarea:

media
LUMEN
www.EdituraLumen.com

www.EuroMarket.ro
Design, Prints, Web sites
E-commerce applications